

Dveře cely se otevřely dokořán. Kapitán rozzuřený dobřela dokonce ani nekřičel, ale tak nějak vzlykal, zajíkal se: „Ty antisovětská svině, fašisto! Pouta ti srazí hřebínek.“ Dva urostlí dozorcí mi snaživě mlátili hlavou o zeď. Elegantní náramky americké výroby se zacvakly za zády na zkroucených rukou. Svíravá bolest se rozběhla po páteři. Za pomoci kopanců mě dovedli do cely zvláštního určení. Dremljugu táhli na opačnou stranu. Poslední, co jsem zaslechl, byl jeho zoufalý křik: „Svině, komouši zasraní, nechte Deloneho na pokoji, nebo zburcuju celý vězení!“

Nepamatuju se, kdy a jak jsem přišel k sobě. Jenom jsem si uvědomil, že klečím a tváří se opírám o omítku. Asi tak půl hodiny jsem se snažil vstát, což mi působilo strašlivou palčivou bolest. O amerických poutech jsem slyšel dávno předtím. Každý váš pohyb způsobuje to, že se pouta utáhnou o něco víc. Triumf automatizace! Vězeň mučí sám sebe. Není nutné používat sílu a obtěžovat dozorce. Já jsem se však dál mučil s jediným záměrem – postavit se na nohy. Moji snahu pozorovali ze dvou stran, přes dvě špehýrky a jedna z nich byla na způsob periskopu zabudovaná do zdi o tloušťce kolem tří metrů. Špehýrky se otvíraly a objevovalo se v nich „bdělé oko“. Nakonec se mi podařilo vstát a opřít se čelem o zeď. Otevřely se dveře a objevil se v nich mně už dobře známý kapitán. Pořád se nemohl uklidnit – tak velký dojem na něj zjevně udělala moje poezie. Táhl z něj víno a strkal mi do obličeje zapálenou cigaretu: „Ty jeden usmrkanče, usmyslel sis, že se budeš zastávat Čechů, naši chlapi tam umíraj, a ty je budeš obhajovat.“ – „Není nutný posílat armádu, když o to

nikdo nežádá," dostal jsem ze sebe. „Ále, tak podle tebe není nutný posílat armádu, ty hajzle, kdyby nebylo těch Američanů, i v Německu bysme došli dál, tak ty jsi teda proti. Nevadí, brzo zjednáme pořádek, všechny vás necháme shnít. A ty si dobře zapamatuj, že se z lágru nedostaneš, žádnéj Hlas Ameriky ti nepomůže, budeš flusat krev, svině intelektuálská. Já sám bych do Čechů střílel, ale musím tady hlídat takový záškodníky, jako jsi ty.“ Tím jeho proslov skončil. Chvillemi jsem přicházel k sobě, chvillemi se zase propadal do nějakého mlhavého závoje. Dveře opět zavrzaly a já se připravil na novou přednášku o mezinárodní situaci a mé zrádcovské roli v ní. Na prahu však stál postarší dozorce. Ostražitě se rozhlížel a strčil mi do rozbitých rtů zapálenou cigaretu. „Jen si zakuř, chlapče, ti se na tebe teda vrhli. Tady se všichni oficíři, poté co si v novinách přečetli o vaší demonstraci, nemůžou uklidnit, jenom čekají, až se tu ti sokolíci objeví, nikoho Krasnaja Presňa nemine. Tohle kapitána propustili z armády pro opilství, tak teď všechno dává za vinu inteligenci, nedovedu pochopit, co mu udělali. Dávno bych týhle hanebný práce nechal, ale jsem z vesnice, navíc invalida, v Moskvě může člověk dostat přihlášení k pobytu jenom díky tomuhle zaměstnání. Všechno je výnosnější než v kolchozu, a k tomu mám služební pokojíček.“ Pořád mluvil a mluvil a přikládal mi ke rtům cigaretu a dával mi šluka, jako by naléval nemocnému doušek studené vody. Do společné cely mě vytáhli až v noci. První jízlivé věty, kterými obvykle vítají nováčka, rychle utichly, když si mě kriminálníci prohlédli. Přes mlhu jsem slyšel hlasy:

„Co s ním je, veliteli? Je to chcípáček? Proč jste ho...?“ Něčí ruce mě zvedly a položily na pryčnu. Spal jsem podle všeho dlouho, a když jsem se probudil, pochopil jsem, že na moje probuzení čekali se zvědavostí. „Jak dlouho tě drželi v poutech, krajaně?“ - „Nevím, asi šest hodin.“ - „Šest hodin! Svině mizerný! To je zakázaný! Lékařská norma je půl hodiny. Vždyť jsi moh zdechnout. Naruší se ti krevní oběh a páteř lámou samostahující pouta. A za co sedíš, za jakou politickou věc?“ Rukama jsem nemohl hýbat, ale vědomí se mi vracelo. Najednou jsem pochopil, proč ke mně chovají takovou upřímnou úctu. Měl jsem jako jediný z celé cely vlasy. Ve všech vyšetřovacích vězeních holí hlavy, jenom v Lefortovu ne. Kdybych vešel do cely ve smokingu, sotva bych způsobil větší pozdvižení. „Co to teda bylo za politickou věc?“ vyptávali se mě. „To víš, krajaně, zastal jsem se Čechů, udělal jsem pozdvižení na Rudém náměstí.“ V cele to zahučelo. Noviny v tranzitním vězení byly k dostání každý den a všichni si samozřejmě přečetli dva fejetony, které udivovaly svou záhadností: „Počítali se senzací“ a „Po zásluze“. A najednou tady jeden z „hrdinů“ leží s nimi na pryčně. Spustil se neuvěřitelný kravál. Na mě skoro zapomněli. Vyjasňovali si svoje postoje k té události a důvody, které mě vedly k takové politické věci. Hádali se mezi sebou, až to skončilo rvačkou a nekončícími nadávkami. Nakonec, když se vše uklidnilo, se obrátili na mě: „Krajaně, netrap nás. Hádáme se všichni, kolik vám za to Američani dali? Říkáme si, jestli sto padesát tisíc, tak je to dobrý, taky bysme do toho šli.“ Ani jsem se neurazil, byl jsem z toho tak

nějak v koncích. Pořád jsem se jim snažil dokázat, že jsem od žádných Američanů nic nedostal, ale že jsem protestoval kvůli tomu, aby každý mohl žít, jak chce. Kriminálníci chápavě přikyvovali: „No jo, politickej, co by říkal, my víme, všude musí bejt člověk opatrněj. Je vidět, že ani v poutech z tebe nic nedostali...“ Zájem o mne očividně ztratili a hlavní diskuse se omezovala na nesčetné hádky, za jakou částku je možné jít do basy. Moje mlčení vyvolávalo respekt, ale vzrušení v cele neznalo hranic. Druhý den mi oholili hlavu i šourek, abych vypadal podle předpisů.

Tranzitní vězení je zvláštní předvoj svobody. Je to jediné unikátní místo v Rusku, „ve velké i malé zóně“, tedy v lágrech i na svobodě, kde člověk křičí, říká a šeptá všechno, co chce. Všechno je mu jedno. Rozsudek je vyneseno. Jeho osud nemůže nic změnit.

*Zpátky už nesmíš. Mosty jsou spáleny,
z popela vyrůstá jen tvůj stín,
osudy lidí jsou křečí spleteny
v tom vězení tranzitním.
Myslíš, že uchováš si v duši
ozvuky lásky, váhání?
Minulé dny, ty listy stále sušší,
prudce vzlétly - a k zemi padají.*

I člověk křičí - ví, pokud už v lágru byl, a tuší, pokud ještě ne -, že ho v budoucnu čeká nekonečný dozor, boj o kousek chleba a délku odnětí svobody, které mohou jedním škrtem pera protáhnout na roky. V tranzitním vězení je však všechno ještě

v běhu, na cestě. Průvodčí gulagu se moc nesnaží udělat pořádek. Na místě si to pak přeberou, koho za co a jak nechat shnit. A moje cela se bavila: „Sedí tu s námi politickej.“ Kuráž v beztrestném davu mých souputníků bouřila, drala se ven. Kriminálníci se vrhli na mříž a starým krasnopresněnským vězením se rozléhala hesla narážející do zdí: „Svobodu americkým letcům sestřeleným nad Vietnamem! Kuř čuráky, čti noviny, a do léta soudíš jiný! Ať žije anglická královna! Chlapi, otékáme hlady, komouši nám všechnu krev z těla vysáli! Pozvi sem komisi OSN! Obrátíme se na americkýho prezidenta!“ A v celách se rozléhalo svorné „sláva!“

V těchhle nesmyslných zuřivých výkřicích jsem slyšel vulgaritu komunálních bytů, kde ubíjeli své dětství, přidušenou bolest a nenávist z hladových sovětských kolchozů... A já jsem nedokázal tuhle strašnou, opojnou odvahu zastavit. Uplyne několik děsivých let, a já zůstanu stejně němý před mladými francouzskými levičáky, kteří budou podporovat duchovní opozici v Rusku a spílat prokleté buržoazii. Ne proto, že bych ji chtěl společně s nimi vyhladit, ale proto, že právě tato buržoazie zradila a zaprodala civilizaci i kluky z cely na Krasnoj Presně. Protože se nedokážou vzdát ani centimu ve prospěch svých bližních, zato se vzdají své cti, hlavně když se jí podaří draze prodat...

Tranzitní věznice hučela. Její okna směřovala do dvora, odkud každý den odjížděly transporty do různých krajů - na Východ, na Sibiř, do Kazachstánu... Cely plály zvláštním vzrušením, když vypravovali ženský transport. Kriminálníci se vrhali na

zamřížovaná okna, a dokonce i ocelové psí náhubky se nějakým zázrakem rozpadaly před očima. Naposledy na dlouhá léta zahlédli ženské a celé vězení nesourodým sborem zpívalo:

*Jó, Zoja s kuráží, dávala za garáží,
dávala Zoja za garáží našemu veliteli stráží.*

K téhle písničce se dole na kamenném okrouhlém dvoře přidával ženský sbor. Eskortá začínala být nervózní, na adresu občanek vězeňkyň se snášela varování a nadávky. Právě na to moji spoluvězni čekali. Jako kdyby dal někdo zdola nebo shora (to nikdy nepochopíš) tajné znamení, propukali v nezkontrolovatelný křik: „Hajzlové, buzeranti, zasraný poldové! Vlezdoprdelkové! Troufnete si jenom na ženský!“

Kameny vězení Krasnaja Presňa vydávaly zvuky jako svolávací tamtamy. Do cel v čele s důstojníky vtrhávali dozorcí a rachotili klíči. Na chvíli nastal vždy klid, a pak najednou ze dvora začal znovu předzpěvovat vysoký ženský hlas. A znovu se na tohle jediné zvolání probouzelo celé vězení, vylézalo na mříže, tlouklo do železných dveří.

Za několik dní mě přemístili do jiné cely, kde mě přivítali s úžasem. Společnost tady byla o něco starší než v předchozí cele, nikomu nebylo pod čtyřicet. Kápo se mě shovívavě a udiveně zeptal: „Kam tě to strčili, chlapče? Poliší se zřejmě spletli: tady je zvláštní režim, všichni jsou aspoň čtyřikrát trestaní.“ Skromně jsem podotkl, že jdu do nápravně-pracovního tábora a sedím za politiku. Ukázalo se, že i do téhle odlehle cely už dorazila zpráva o politickém vězni. Moje pýcha byla nadmíru

uspokojena, neboť významní kriminálníci se shlukli kolem mě a zasypali mě dotazy. Strašně je rozčílilo, jakým právem mě posadili do cely k recidivistům. K mému překvapení znali skvěle sovětské zákony a neopomenuli to využít. Vypuklo pozdvižení a křik, chlapi rozbíjeli dveře a sprostě nadávali každému dozorcovi, který se jen přiblížil: „Svině, kluk vám nahnal strach! Píše se tam u vás přece, že má sedět s drobnějma zlodějíčkama. Vlastní zákony porušujete, komouši! Dovoláváme se spravedlnosti!“ Tohle zastání a oprávněný hněv mých spoluvězňů mě trochu překvapily. Vedení věznice mlčelo, cela jásala, byla si vědoma své pravdy. Kolikrát je soudili přísně podle zákona, prý podle paragrafu trestního zákoníku. Kolikrát vyšla najevo jejich hladová poválečná minulost, kolikrát soudci zavírali oči nad tím, že po uplynutí trestu v lágru neměli kam jít, jen do svých bývalých zlodějských part -, nepřijímali je ani do rodných měst, ani do továren, ani do vesnic. Kolikrát potom zamračeně poslouchali svůj rozsudek. A teď slavili iluzorní vítězství. Nepodporovali mne. Bojovali za sebe a nechtěli, aby se mi stala křivda.

Začali vyvolávat do transportu. „Nech politickýho na pokoji, veliteli, pečlivě rozlišuj, nenadávej. Vždyť sám víš, že nám je to jedno, jestli dostanem patnáct let nebo kulku.“ A síla nesvobodných a odsouzených mě poprvé, ale ne naposled povzbuzovala. Eskorta, která se mi ještě před dvěma dny vysmívala a házela mi po prohlídce do tváře zmuchlané hadry, je teď poslušně skládala do mého pytle jako prodavači nejznámějšího módního obchodu někde v Paříži.